

Факултет Правни

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

(Број захтева)

Веће научних области правно-економских наука

(Датум)

(Назив већа научне области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ**за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији
за кандидата на докторским студијама**

Молимо да, сходно члану 47. ст. 5. тач. 4. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", број 162/11-пречишћени текст, 167/12, 172/13 и 178/14), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији:

КАНДИДАТ Милош (Предраг) Станковић

(име, име једног од родитеља и презиме)

студент докторских студија на студијском програму докторске академске студије права

пријавио је докторску дисертацију под називом:

„Уговорно наслеђивање између супружника“из научне области: грађанскоправна

Универзитет је дана 3.2.2015. својим актом под бр. _____ дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

„Уговорно наслеђивање између супружника“Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације образована је на седници одржаној **1. јуна 2015. године**,одлуком факултета под бр. 04-број:130/6, у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	Установа у којој је запослен
1. <u>Др Сима Аврамовић</u>	редовни професор	правна историја	Правни факултет Универзитета у Београду
2. <u>Др Оливер Антић</u>	редовни професор	грађанскоправна	Правни факултет Универзитета у Београду
3. <u>Др Слободан Панов</u>	редовни професор	грађанскоправна	Правни факултет Универзитета у Београду
4. <u>Др Дејан Ђурђевић</u>	редовни професор	грађанскоправна	Правни факултет Универзитета у Београду
5. <u>Др Наташа Стојановић</u>	редовни професор	грађанскоправна	Правни факултет Универзитета у Нишу

Напомена: уколико је члан Комисије у пензији навести датум пензионисања.

Наставно-научно веће факултета прихватило је реферат Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 21.9.2015. год.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

- Прилог:
1. Реферат комисије са предлогом
 2. Акт Наставно-начног већа факултета о усвајању реферата
 3. Примедбе дате у току стављања реферата на увид јавности, уколико је таквих примедби било
 4. Електронска верзија

**ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**
Београд, 29. јун 2015. године

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду од 1. јуна 2015. године одређена је комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **Милоша Станковића**, дипломираног правника-мастера, под насловом: „Уговорно наслеђивање између супружника“ у саставу: *др Сима Аврамовић*, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, *др Оливер Антић*, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, *др Слободан Панов*, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, *др Дејан Ђурђевић*, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду и *др Наташа Стојановић*, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу.

Након што је пажљиво и детаљно прегледала достављени рукопис докторске дисертације, Комисија има задовољство и част да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесе следећи

ИЗВЕШТАЈ

О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

1. Основни подаци о кандидату

Милош Станковић је рођен 18. марта 1984. године у Београду, Републици Србији, где је 1998. године завршио основну школу „Карађорђе“ као носилац Вукове дипломе и најбољи ученик у својој генерацији, а 2002. године Дванаесту београдску гимназију „Димитрије Туцовић“, такође као носилац Вукове дипломе и најбољи ученик у својој генерацији. Правни факултет Универзитета у Београду уписао је 2002. године, а завршио га 2007. године, са просечном оценом 9,55. Током основних студија, награђиван је 2004. и 2005. године од стране Правног факултета за одличан успех постигнут у учењу и стицању знања, 2007. године је био апсолутни победник на традиционалном Светосавском такмичењу у беседништву, а исте године је освојио и прву награду Задужбине Лука Ћеловић за научни рад „Правна природа уговора у спорту“. На Правном факултету

Универзитета у Београду, завршио је 2009. године мастер студије на Грађанскоправном модулу – Наследноправном подмодулу са просечном оценом 10, одбранивши са највишом оценом мастер рад под називом „Недостојност за наслеђивање“. У школској 2009/2010 години на Правном факултету Универзитета у Београду уписао је докторске студије, одабравши Грађанскоправну научну област. Са просечном оценом 10 положио је све испите: Методе научно-истраживачког рада и вештине, први део усменог докторског испита (Општи део грађанског права, Наследно право и Породично право) и други део усменог докторског испита (Неважност уговора и Слобода завештања и нужни део). Под менторством проф. др Оливера Антића одбранио је семинарски рад под називом: „Бродско завештање у српском праву и у упоредном праву“.

Од 2007. до 2008. године радио је у Првом општинском суду у Београду као судијски приправник-волонтер. Од 2008. године запослен је на Правном факултету Универзитета у Београду као сарадник у настави за ужу грађанскоправну научну област – предмет Наследно право, док је 2009. године на истом факултету изабран у звање асистента за ужу грађанскоправну научну област – предмет Наследно право. Од школске 2008/2009 године руководи вежбама из Наследног права, од 2012/2013 године учествује у извођењу наставе из Реторике, а повремено је ангажован као предавач из Наследног права на курсу за припрему за полагање правосудног испита који организује Правни факултет Универзитета у Београду

У циљу прикупљања литературе и писања докторске дисертације, у 2012. години био је корисник стипендије Међууниверзитетског центра за немачко, хрватско, европско и упоредно право и Института за источноевропске студије на Слободном Универзитету у Берлину (*Frei Universität Berlin*), а у 2014. години је остварио право на стипендију Макс Планк института за упоредно и међународно приватно право у Хамбургу (*Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht Hamburg*). У 2012. години је учествовао на научној конференцији „Насиље у породици“, која је одржана на Правном факултету Универзитета у Београду и на седмој Хармониусовој школи права на Златибору под називом „South East Europe – EU law ante portas“, док је 2013. године узео учешће на осмој Хармониусовој школи права на Златибору под називом „Правна реформа у процесу приступања ЕУ“.

Од 2012. године је секретар часописа *Harmonius*, од 2013. године члан је редакције Билтена судске праксе Вишег суда у Београду, а од 2014. године је секретар часописа *Анали Правног факултета у Београду*. Од 2012. године председник је управног одбора Српског културног кола “Деспот Стефан Лазаревић”, невладиног и непрофитног удружења основаног у Београду од стране студената и сарадника Правног факултета Универзитета у Београду, са циљевима образовања омладине, неговања традиције и заштите културно-историјског наслеђа српског народа, а нарочито правне традиције српског народа, као и организовања активности усмерених ка афирмацији српске културе.

Говори енглески и француски језик.

Милош Станковић је аутор или коаутор следећих радова:

- *Правна природа афатомије*, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/2015, стр. 169-185;
- *Бродско завештање у српском праву и у упоредном праву*, *Правни живот* бр. 10/2014, стр. 485-511;
- *Уговор на случај смрти у Српском грађанском законнику*, *Српски грађански законик – 170 година*, уредници: Милена Полојац, Зоран С. Мирковић, Марко Ђурђевић, Београд 2014, стр. 195-218;
- *Владавина права у наследном и породичном праву*, коауторски чланак са проф. др Слободаном Пановим, *Владавина права и правна држава у региону – Зборник радова са Међународног научног скупа одржаног 26. октобра 2013. год., на Палама у организацији Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву*, уредник доц. др Горан Марковић, *Источно Сарајево* 2014, стр. 457-486;
- *Уговорно наслеђивање у француском праву*, *Увод у право Француске – Introduction au droit français*, (ур. Оливер Николић, Владан Петров), Београд 2013, стр. 335-364;
- *Национална безбедност и право*, коауторски чланак са проф. др Слободаном Пановим, *Политика националне безбедности vol. 5*, 5/2013, стр. 27-60;
- *Кратак осврт на утицај (не)постојања кривичне одговорности и правоснажне кривичне пресуде на постојање недостојности за наслеђивање*, *Билтен судске праксе Вишег суда у Београду*, бр. 83/2013, стр. 78-88;
- *Оглед о могућности хармонизације европског наследног права кроз анализу најзначајнијих сличности и разлика српског и шпанског наследног права*, коауторски чланак са [José Manuel Gutiérrez Celdrán](#), *Harmonius*, бр. 1/2013, стр. 264-309;
- *“Alea iacta est – Алеаторност уговора о доживотном издржавању као ограничење могућности његовог раскида због промењених околности*, *Harmonius*, бр. 1/2012, стр. 70-89;
- *Наследно право - Практикум*, коауторски рад са проф. др Слободаном Пановим и доц. др Балшом Кашћеланом, Београд 2012. године, 407 страна, издавач Правни факултет Универзитета у Београду;
- *Насиље у породици као узрок искључења из права на нужни део*, *Насиље у породици – Зборник радова са научног скупа*, уредници проф. др Слободан Панов, проф. др Марина Јањић Комар, проф. др Милан Шкулић, Београд 2012. године, стр. 248-267, издавач Правни факултет Универзитета у Београду;
- *Правна природа и остваривање права и дужности родитеља на васпитање и образовање детета у Србији*, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 2/2011, стр. 235-262;

- *Заштита прималаца према правилима о престанку уговора о доживотном издржавању у српском позитивном праву*, Правни живот, бр. 10/2011, том II, стр. 557-582;
- *Уговор о доживотном издржавању у српском позитивном праву – заштита примаоца издржавања*, Правни живот бр. 10/2010, стр. 967-985;
- *Недостојност за наслеђивање*, мастер рад одбрањен на Правном факултету Универзитета у Београду, Београд 2009, необјављен;
- *Умишљајно убиство или покушај убиства оставиоца као основ недостојности за наслеђивање*, Правни живот, бр. 11/2009, том III, стр. 887-922;
- *Правна природа уговора у спорту – студија случаја*, Анали Правног факултета у Београду, бр. 2/2008, стр. 383-400;
- *Isaeus, IV (On The Estate of Nicostratus)*, Balkans Law Review (ISSN 1450-7129) Vol.6 No.16/2003, стр. 51-58, коауторски рад.

2. Основни подаци о дисертацији

Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 28. децембра 2014. године одобрило је кандидату Милошу Станковићу израду докторске дисертације под насловом „Уговорно наслеђивање између супружника“ и за ментора му одредило др Оливера Антића, редовног професора Правног факултета Универзитета у Београду.

Докторска дисертација Милоша Станковића написана је на 504 странице текста А4 формата (ћирилични фонт 12, проред 1,5), не рачунајући садржај и списак литературе и извора, и у свему је усаглашена са стандардима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја докторске дисертације.

Дисертација је израђена на основу проучавања грађе која обухвата 321 библиографску јединицу, значајног броја српских и страних закона и кодификација, других прописа и докумената, као и домаћих и страних судских одлука. Грађа коју је кандидат користио за израду дисертације писана је на српском, хрватском, македонском, словеначком, енглеском, француском, немачком, италијанском и шпанском језику. Текст дисертације је подељен у дванаест целина: увод, десет глава и закључак.

II Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације кандидата Милоша Станковића представља уговорно наслеђивање, чији појам он гради насупрот појма уговора о наслеђивању. Овако одређен предмет истраживања кандидат заснива на аргументацији да уговор о наслеђивању, као јединствени правни институт и најјачи основ позивања на наслеђе, постоји само у германским земљама, али да представља само један могући облик уговорног наслеђивања, које по његовим речима представља шири и обухватнији појам у односу на појам „уговор о наслеђивању“. Он то објашњава тиме што уговорно одређење

наследника постоји и у романској породици права и у оним грађанскоправним системима који су се развијали под утицајем Наполеоновог кодекса, али да оно у њима не представља јединствен правни институт, нема јединствен назив, нити било који од тих назива може да се преведе као уговор о наслеђивању. Такође, кандидат аргументује да и у другим породицама права, као што су *common law* или нордијска, односно да се после препоруке Европске комисије *Recommendation 1994/1069/EC* из 1994. године у правима као што су италијанско и шпанско, нормирају и постоје институти који се не називају уговорима о наслеђивању, иако у ширем смислу имају улогу ове установе и остварују њен циљ, али да би их зато све требало подвести под генерични појам уговорног наслеђивања. Имајући све наведене чињенице у виду, кандидат стоји на гледишту да би се истраживањем уговора о наслеђивању, уместо уговорног наслеђивања, ограничио на само једну правну породицу – германску, што по његовом мишљењу не би био исправан приступ, јер би ван домаћаја његове анализе оставио многе значајне институте у другим правним системима. Зато је анализом сличности и разлика сродних института који у различитим правним системима остварују улогу уговора о наслеђивања, односно испитивањем историјског развоја и упоредноправних решења, анализом модалитета, правне природе, услова за настанак и престанак уговора о наслеђивању и његових правних дејстава, али и института кроз које се уговорно наслеђивање јавља у домаћем и у упоредном праву, кандидат определио њихову заједничку садржину кроз дефинисање језгра уговорног наслеђивања.

Ипак, констатујући да уговорно наслеђивање представља веома широк појам, јер уговор о наслеђивању у упоредном праву није јединствен ни једнозначан, ни термилошки ни по правној природи, месту, функцији и значају који му се придаје, правним дејствима која производи и правно-политичким циљевима који се њиме остварују, Милош Станковић је предмет свог истраживања ограничио у двоструком смислу. Прво, анализирао је само позитивно уговорно наслеђивање, односно оне уговоре којима један уговорник одређује другог уговорника или треће лице за наследника, или обе уговорне стране узајамно одређују једна другу за наследника или заједнички именују треће лице за свог наследника. Друго, предмет истраживања је лимитиран на уговоре о наслеђивању у којима се као уговорне стране јављују само супружници. Разлози за овако формулисан предмет истраживања темеље се на упоредноправној анализи уговорног одређења наследника која је показала да је у већини правних система уговорно наслеђивање у најтешњој вези са брачноимовинским режимом, те чињеницом да је решење које круг субјеката уговора о наслеђивању ограничава на супружнике предложено и Преднацртом Грађанског законика Републике Србије.

Сходно томе, општи циљ истраживања кандидата Милоша Станковића представља давање одговора на питање о потреби враћања уговорног наслеђивања у српско право. Из овог општег циља проистекло је и неколико задатака који су у истраживању претходно морали да буду остварени: дефинисан је појам уговора о наслеђивању и појам уговорног наслеђивања; аргументовано је да појам уговорног наслеђивања који је изграђен у 19. веку, када је ова правна установа нормирана у великим кодификацијама грађанског права, није једнак вишеслојном појму уговорног наслеђивања у 21. веку, односно да је овај институт направио транзицију од најјачег основа позивања на наслеђе и института наследног и породичног права *par excellence*, до установе имовинског права у ширем смислу, која представља само једну карику у процесу планирања наслеђивања; анализирано је да ли у српском позитивном праву већ постоје институти који производе

правна дејства идентична или слична оним које производи уговор о наслеђивању; презентован је преглед доктринарних и у практичној примени проверених аргумената *pro et contra* уговорног наслеђивања. Испуњавање ових задатака је кандидату омогућило да у закључном делу своје дисертације оствари њен најзначајнији циљ и уз аргументацију о потреби реинтеграције уговорног наслеђивања у српско право, полазећи од решења у Преднацрту Грађанског законика Републике Србије уједно формулише конкретан предлог модела уговора о наслеђивању који би најбоље одговарао историјском наслеђу српске цивилистике и постојећем систему грађанског права у Србији.

III Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Кандидат Милош Станковић засновао је истраживање на две главне и девет допунских (акцесорних) хипотеза, које је испитао да би утврдио њихову утемељеност, односно основаност и ваљаност.

Прва главна хипотеза је да је вољно наслеђивање, тј. слобода располагања *mortis causa* у српском позитивном праву непотпуна, те да би реинтеграција уговора о наслеђивању, као института који је комплементаран завештању, представљала квалитативну и корисну новину у српском грађанском праву, јер би слободу располагања заоставштином учинила целовитом, али уз одређене модификације и допуне у односу на начин на који је то предложено у Преднацрту грађанског законика Републике Србије. На основу анализе нормативних упоредноправних решења и судске праксе, као и критичким испитивањем аргумената *pro et contra* контрактуалног наслеђивања, кандидат је извео два закључка. Прво, уговор о наслеђивању не представља негацију, већ афирмацију начела аутономије воље, другу страну медаље слободе планирања заоставштине, односно овлашћења сваког лица да у конкретном случају распореди заоставштину на начин на који сматра да је то најцелисходније. Ставови у страног литератури и измене појединих легислатива (попут белгијске, шпанске, италијанске и француске) последњих година показују да располагање заоставштином уговором о наслеђивању, као израз нових и сложенијих потреба, представља само могућност више у односу на располагање за случај смрти искључиво завештањем, посебно имајући у виду такозвану “тамну страну завештања“. То је логична последица чињенице да и слобода завештања и слобода уговорног именовања наследника проистичу из начела диспозиције, односно начела аутономије воље, као једног од два фундаментална начела грађанског права у целини. Услед начела паралелног основа позивања на наслеђе, један исти оставилац може различитим деловима заоставштине да располаже и уговором и завештањем, а нека права, попут аустријског, предвиђају и институт слободне четвртине, којим је предвиђен део заоставштине којим се се не може располагати уговором о наслеђивању и који мора да остане резервисан за завештајно располагање. На тај начин су доказане помоћне хипотезе да уговор о наслеђивању не ограничава, већ афирмише аутономију воље уговорног оставиоца, као и да уговор о наслеђивању није антипод завештању, већ да је са њим комплементаран и да се само у симбиози ова два правна посла постиже успешно и потпуно планирање распоређивања сопствене заоставштине.

С друге стране, не само што је једнострана неопозивост уговора о наслеђивању у савременим правима релативизиована, већ она представља и битан елемент уговора као правног посла, на који уговорне стране пристају већ тренутком његовог закључења.

Постоје случајеви када је и уговорном оставиоцу и уговорном наследнику у интересу да се „вежу“ уговором о наслеђивању, а што није могуће тестаментом. Како је показано и да је уговор о наслеђивању правни посао за случај смрти, што по правилу гарантује овлашћење уговорном оставиоцу да правним пословима међу живима отуђи ствари и права који чине предмет уговора, доказана је и помоћна хипотеза да уговор о наслеђивању не ограничава уговорног оставиоца да једнострано располаже објектом уговора.

Такође, кандидат је закључио да је предлог Комисије за поновним увођењем уговора о наслеђивању у српско право оправдан, али да би га требало изменити у делу у коме је предвиђено да предмет уговора не улази у састав заоставштине и да се њиме не могу намирити права нужних наследника, односно, да би га требало допунити нормирањем још неких врста позитивног уговора о наслеђивању и детаљним прописивањем његових правних дејстава и случајева који доводе до његовог престанка. Како су учињени предлози засновани коришћењем нормативног метода, тј. анализом типичних решења која су предвиђена у различитим законодавствима (превасходно у француском, немачком, швајцарском и аустријском), а која су у погледу регулисања карактеристичних проблема уговорног наслеђивања готово идентична (нпр. изузеци од правила да наследна нада уговорног наследника не ужива правну заштиту или случајеви једностраног одустанка или поништаја уговора о наслеђивању), то је потврђена тачност акцесорне хипотезе да су основни принципи и елементарни концепт уговорног наслеђивања исти или веома слични чак и у различитим правним системима. Најзад, у контексту анализе предложеног модела уговора о наслеђивању у Преднацрту грађанског законика Републике Србије, кандидат је утврдио да уговор о наслеђивању као средство економске и социјалне политике доприноси правној сигурности, јер представља једини извесни основ позивања на наслеђе. Полазећи од упоредноправних искустава да је уговор за случај смрти користан правни инструмент за побољшање наследноправног положаја супружника и за поједностављење располагања заједничком имовином за случај смрти, те његових предности у односу на уговор о доживотном издржавању, које пре свега подразумевају заштиту нужних наследника и поверилаца уговорног оставиоца, он је утврдио основаност хипотезе да уговор о наслеђивању између супружника отклања могућност многих злоупотреба и могућих спорова до којих доводи закључење уговора о доживотном издржавању између ових лица.

Друга главна хипотеза кандидата Милоша Станковића је да је уговор о наслеђивању као посебан институт забрањен у српском позитивном праву, али да је допуштено уговорно наслеђивање које настаје посредством неких других правних установа, каква је рецимо, брачни уговор. У њеном доказивању, он се такође служио помоћним хипотезама, доказујући историјско-правним методом да је уговорно наслеђивање као генерични појам који обухвата најразличитије правне послове, којима је заједничко то да су двострани, да производе правна дејства за случај смрти и да се њима мењао обичајима или законом утврђени редослед позивања на наслеђе, шири појам од уговора о наслеђивању, који води порекло из средњовековних правних установа. Кандидат је уз нужна апстраховања закључио да у старовековним и средњовековним институтима које је разматрао не треба тражити модел савременог уговора о наслеђивању, већ само његове клице, односно основну идеју која је у суштини уговорног одређења наследника. На тај начин је доказао акцесорну хипотезу да корени уговора о наслеђивању у облику у коме данас постоји у упоредном праву нису настали у средњем веку, како се то обично

мисли, већ да се јављају још у правима старог истока, у старом грчком и у римском праву. Сличном методологијом је праћена еволуција двостраних располагања за случај смрти, у којима је приватном аутномијом вршена измена уобичајеног редоследа позивања на наслеђе, и у српском праву. Анализирајући садржај и елементе правне природе повеља даровница српских владара и властеле у средњем веку, текст Прохирона Законоправила Светог Саве, којим је био регулисан поклон за случај смрти, као и нормативних и разлика које је изградила српска судска пракса између уговора о наслеђивању у Српском грађанском закону у односу на исти институт у Аустријском грађанском закону, кандидат је потврдио и допунску хипотезу да је историјски развој уговора о наслеђивању у српском праву аутохтон.

Користећи упоредно-правни метод и истражујући систематику и правно-политичке циљеве који се уговорима о наслеђивању остварују у различитим законодавствима, кандидат је проблематизовао у литератури доминантне поделе правних система које су учињене обзиром на место које они дају уговору о наслеђивању. Он је аргументовао да су оне непотпуне, јер полазе од погрешне почетне премисе да је уговор о наслеђивању јединствен правни институт, правна установа са скоро идентичном или веома сличном садржином и у различитим породицама права. Полазећи од временског критеријума, односно тренутка у коме је уговор о наслеђивању кодификован у појединим правним системима, те његовог појма, законодавно-правне систематике и циљева који се њиме остварују, кандидат је сачинио поделу правних система у којима је регулисан уговор о наслеђивању на оне у којима он представља најјачи основ позивања на наслеђе, на правне системе у којима се уговорно одређивање наследника врши у циљу регулисања брачно-имовинског режима, на оне системе у којима уговорно наслеђивање настаје на основу завештања и на правне системе у којима уговорно наслеђивање има за циљ пренос породичних предузећа. На тај начин, он је потврдио тачност акцесорних хипотеза да уговор о наслеђивању у различитим епохама и у различитим правним порецима у истом историјском тренутку, нема исти положај у оквиру правног система, да се мења његова правна природа, форма, садржина и правно-политички циљеви који се њиме остварују. Такође, показано је да скоро да не постоји правни систем у коме нису допуштена правна дејства двостраних правних послова *mortis causa*, укључујући и оне у којима је уговорно наслеђивање начелно забрањено.

Полазећи од претходно добијених закључака и анализом позитивног законодавства и судске праксе, кандидат Милош Станковић је утврдио тачност друге своје главне хипотезе, да је уговор о наслеђивању као посебан институт забрањен у српском позитивном праву, али да је допуштено уговорно наслеђивање које настаје посредством неких других правних института. Под уговорно наслеђивање се не може подвести такозвано споразумно наслеђивање, док споразум ортака о наслеђивању удела умрлог ортака може да се подведе под антиципирано наследноправно предвиђање, али не и под уговорно наслеђивање. Међутим, иако је брачни уговор правни посао међу живима, кандидат га сврстатава у уговорно наслеђивање у најширем смислу, јер не само да се двостраним регулисањем брачно-имовинског режима, опредељивањем односа посебне и заједничке имовине или удела у заједничкој имовини директно утиче на састав заоставштине (а тако посредно и на наслеђивање), већ и предмет брачног уговора може да буде будућа имовина.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација кандидата Милоша Станковића се састоји из дванаест поглавља, од којих прво представља увод, а последње закључак истраживања.

Прво поглавље, које представља **Уводни део** докторске дисертације, састоји се из пет делова. Одређујући за предмет свог истраживања позитивно уговорно наслеђивање између супружника у циљу давања одговора на питање о потреби враћања уговора о наслеђивању у српско позитивно право, кандидат је истакао да се значај његовог истраживања, поред наведене практичне димензије за будуће српско право, огледа и у нужности научне обраде упоредноправних законодавних трендова, који се огледају у реафирмацији уговорног наслеђивања, односно, такозваној контрактуализацији наследног права. Након што је предочио хипотезе и научно-истраживачке методе које ће у њиховом доказивању користити, кандидат је презентовао терминологију коју је користио и у остатку рада. Он се определио да уговорну страну која располаже целином или делом своје заоставштине, или тачно одређеним правом или ствари из заоставштине, назива „уговорним оставиоцем“, док је појмове уговорни наследник, односно уговорни легатар (испорукомпримац), користио за лице које се таквим располагањем именује за универзалног, односно за сингуларног сукцесора.

Друго поглавље дисертације, насловљено као „**Историјски развој уговорног наслеђивања**“, састоји се из три одељка: уговорно наслеђивање у старом веку; уговорно наслеђивање у средњем веку и уговорно наслеђивање у српском праву.

Констатујући да је уговор о наслеђивању каквим га данас познајемо формулисан углавном у великим грађанскоправним кодификацијама 19. и 20. века и да представља завршетак једног еволутивног пута и сублимираног искуства његове примене у обичајном и у писаном праву, кандидат је закључио да би било погрешно анализирати уговорно наслеђивање у старим правима, а имати пред очима начин на који је оно регулисано у савременим правима. Из тог разлога, он се определио да прати идеју уговорног наслеђивања, односно идеју уговорног одређивања наследника.

Тако постављајући проблем, кандидат је у првом одељку корене уговорног наслеђивања пронашао још у кодификацијама и правној пракси држава и народа старог истока. Он је анализирао неке од сачуваних уговора из сумерско-вавилонског и египатског права, институте нудуна и поклона за случај смрти који су били нормирани у Хамурабијевом закону, као и поклон за случај смрти у праву појединих грчких полиса. Кандидат је закључио да је свим овим институтима заједничко то да иако нису увек имали за циљ одређивање универзалног сукцесора, њима се по правилу мењао ред или обим законског наслеђивања. Констатујући да су и српски и страни аутори једногласни у мишљењу да уговор о наслеђивању није постојао у римском праву, он је утврдио да су поједини институти римског права, попут тестамената *mancipacio familiae* и *per aes et libram* с једне стране, те установа *donatio mortis causa* и *donatio ante nuptias* с друге стране, ипак имали функцију уговорног наслеђивања у ширем смислу.

У другом одељку овог поглавља, Милош Станковић је анализирао средњовековне институте афатомије у Салијском и Рипуарском закону и лангобардског тинкса и *Morgengabe*, који се у литератури и иначе узимају за корене уговорног наслеђивања, да би потом презентовао и тестамент (*vassijet*) шеријатског права, објашњавајући да се и овај институт некада сматра као двострани правни посао – уговор.

Трећи одељак другог поглавља кандидат је посветио еволуцији уговорног наслеђивања у српском праву. Он стоји на гледишту се његови корени могу наћи још у средњовековном српском праву, односно у многобројним повељама даровницама српских владара и у поклону за случај смрти који је био регулисан у Прохирону. Након тога, анализирао је и уговорно наслеђивање у Српском грађанском закону, затим на простору Краљевине Југославије и најзад, у послератном српском законодавству.

Треће поглавље дисертације, под називом „**Уговорно наслеђивање у савременом уговорном праву**“, састоји се из седам одељака. Након што је истакао предности и недостатке упоредноправне анализе за изучавање уговорног наслеђивања, кандидат се осврнуо на у литератури доминантне поделе правних система обзиром на место које дају уговорима за случај смрти. Истакао је да се издваја подела на правне системе који допуштају уговор о наслеђивању између свих лица и на оне који овај уговор дозвољавају само између супружника, као и подела на правне системе који допуштају закључење уговора о наслеђивању неограничено између свих лица и на јудикатуре у којима је закључење овог уговора дозвољено само супружницима. Полазећи од најновијих тенденција у нормативној активности појединих европских држава, те различитог места које уговор о наслеђивању заузима и у законодавствима истог правног круга, он је уочио да постојеће поделе нису без недостатака. Стога је предложио другачији модел разликовања правних система у којима постоји уговорно наслеђивање, заснован на критеријумима историјског развитка, места и функције које уговор о наслеђивању има у конкретном правном поретку. Тако је све правне системе разврстао на четири категорије, а анализи сваке од њих посветио је засебан одељак трећег поглавља: уговор о наслеђивању као најјачи основ позивања на наслеђе, за чији модел је узет *Erbvertrag* немачког права; уговорно одређење наследника у циљу регулисања брачно-имовинског режима, за који је као пример узет *L' institution contractuelle* француског права; уговорно наслеђивање које настаје на основу завештања, које је анализирано кроз уговор о распоређивању имовине путем завештања, заједнички (узајамни) тестамент и установу *proprietary estoppel common law* система и неопозиво завештање норвешког права и најзад, уговорно наслеђивање које има за циљ пренос породичних предузећа, које је испитивано кроз *patto di famiglia* италијанског и *Protocole Familial* шпанског права. Значај ове анализе састоји се у томе што је кандидату омогућила да у наредном поглављу учини дистинкцију између уговора о наслеђивању и уговорног наслеђивања.

Четврто поглавље дисертације, под насловом „**Појам и врсте уговорног наслеђивања у савременом праву**“, подељено је на четири целине. Након уводних разматрања, кандидат дефинише појам уговора о наслеђивању, одређује појам уговорног наслеђивања и појам слободе уговарања у савременом праву, да би поглавље завршио презентовањем различитих врста уговора о наслеђивању. Уговор о наслеђивању је дефинисао као именовани уговор којим уговорници по правилу неопозиво и увек непосредно одређују један другог за наследника, или само једна уговорна страна одређује другу или треће лице за свог наследника или легатара. С друге стране, кандидат под уговорним наслеђивањем подразумева сваки двострани правни посао за случај смрти, који непосредно или посредно има за циљ да се њиме уреди судбина оставиоачеве заоставштине. Дефинишући слободу уговарања као еманацију начела аутономије воље, кандидат је закључио да она подразумева право и слободу једног лица да одлучи да ли ће

и на који начин располагати својом заоставштином, као и да одабере другу уговорну страну, односно уговорног наследника.

Према начину ступања уговорног наследника у права уговорног оставиоца, кандидат је поделио уговоре о наслеђивању на универзалне и партикуларне; према структури обавеза уговорних страна, разврстао их је на једностране, двостране и вишестране; према садржини обавеза уговорних страна извршио је поделу на једноставне, кумулативне и мешовите и према циљу који се њима остварују, уговори о наслеђивању су разврстани на чисте, превентивне и фаворизујуће.

Пето поглавље докторске дисертације Милоша Станковића, под називом „**Уговорно наслеђивање у српском позитивном праву**“, сачињено је из четири одељка. Након констатације да је у српском позитивном праву предвиђена двострука забрана уговора о наслеђивању, непосредна и посредна, кандидат је испитао да ли у нашем позитивном праву постоје институти који посредно производе слична правна дејства која производи уговор о наслеђивању, односно институти који се могу подвести под уговорно наслеђивање. У погледу споразумног наслеђивања, које је подразумевало договор наследника о начину на који ће поделити оставиочеву заоставштину, извукао је негативан закључак. Споразумно уређење наслеђивања удела ортака у ортачком друштву подвео је сасвим условно под уговорно наслеђивање, тј. дефинисао га је као антиципирано наследноправно предвиђање. На крају, анализом наследноправних последица брачног уговора у романској, германској и скандинавској породици права, *common law*, јужноафричком и српском праву, кандидат је закључио да предмет брачног уговора у нашем праву може да буде одређен тако да се рефлектује и на састав заоставштине супружника, па је истакао да се овај институт по својим правним дејствима приближава уговорном наслеђивању.

Шесто поглавље дисертације, које носи назив „**Правна природа уговорног наслеђивања**“, састоји се из четири одељка. Кандидат је најпре осликао различито место које овај правни посао заузима у правним системима кроз палету теорија којима су припадници различитих правних школа покушавали да га објасне. Изложене су теорија о уговору о наслеђивању као облигационом уговору, теорија о уговору о наслеђивању као стварноправном уговору; теорија о уговору о наслеђивању као мешовитом правном послу и теорија о уговору о наслеђивању као наследноправном уговору *sui generis*. Кандидат је закључио да је заједничко за готово све ове теорије да уговор о наслеђивању третирају као институт који се налази између поклона и завештања, при чему се разликују по томе којем од ова два института га сматрају сроднијим.

У наредном одељку, анализирајући елементе правне природе уговора о наслеђивању, кандидат Милош Станковић га је дефинисао као двострани, добротини или теретни правни посао, који је каузалан, строго личан и строго формалан, који може бити

правни посао за случај смрти или мешовити правни посао, али и као именовани, индивидуални уговор *intuitu personae*, који може да буде комутативан или алеаторан.

Полазећи од схватања да се правна природа једног института најбоље дефинише кроз његове сличности (*genus proximum*) и специфичне разлике (*differentia specifica*) у односу на друге сродне институте, кандидат је ово поглавље закључио анализом односа уговора о наслеђивању са завештањем, уговором о доживотном издржавању, уговором о уступању и расподели имовине за живота, као и испитивањем сличности и разлика уговорног легата са поклоном за случај смрти и посмртним поклоном.

Седмо поглавље докторске дисертације Милоша Станковића, под називом „**Услови за настанак уговорног наслеђивања**“, састоји се из пет одељака. Иако има специфичну правну природу, уговор за случај смрти је ипак уговор, што значи да и за његово закључење треба да се испуне сви услови као и за закључење било ког другог контракта. Из тог разлога, кандидат је посебно анализирао питања субјеката, предмета, каузе и форме уговора о наслеђивању.

Разматрајући ко све може да закључи овај уговор, он је најпре покушао да пронађе правно-политичке разлоге због којих је у појединим правним системима круг потенцијалних субјеката уговора за случај смрти лимитиран на супружнике. Потом је испитао упоредноправна решења по питању потребне уговорне способности за његово закључење и могућност његовог стипулисања преко пуномоћника или законских заступника. Расправљајући о чему треба уговорне стране да постигну сагласност воља, кандидат је најпре указао на разлику у предмету наследноправних и облигационоправних уговора. Обзиром да је предмет уговора о наслеђивању заоставштина, постоји и специфичност престација његових уговорника, независно од тога да ли је реч о једностраном или реципрочном уговору за случај смрти. Посебна пажња је поклоњена уговорним легатима и питању тренутка од кога они производе правна дејства, могућности реалне суброгације легиране ствари, као и такозваним уговорима о смеси. Поглавље је приведено крају анализом каузе која је различита зависно од конкретне врсте уговора о наслеђивању, као и презентовањем форме за закључење овог уговора у упоредном праву, што је по правилу форма јавне исправе, односно форма нотарског записа.

Осмо поглавље дисертације носи назив „**Правна дејства уговорног наслеђивања**“ и сачињено је из осам одељака. Анализирајући општа правила да би уговор о наслеђивању могао да произведе правна дејства, кандидат је закључио да за уговорног наследника важе иста правила као и за законског и завештајног наследника. То значи да он мора да надживи уговорног оставиоца, да буде способан и достојан за наслеђивање и да да позитивну наследну изјаву, да испуни евентуалне модалитете, а ако би уговор био закључен између супружника, њихов брак не би смео да престане.

У погледу односа уговора о наслеђивању са другим правним пословима за случај смрти, закључено је да је то најјачи основ позивања на наслеђе, који има приоритет у

односу на тестаментарно и законско наслеђивање. Правним пословима *mortis causa* може да се располаже правима која представљају предмет уговора о наслеђивању само ако то не би било у супротности са раније закљученим уговором о наслеђивању. Разматрањем односа уговора о наслеђивању са правним пословима *inter vivos*, кандидат је истакао да закључењем уговора за случај смрти уговорни оставилац начелно не губи право да располаже предметом уговора правним пословима међу живима, јер тренутком настанка уговора уговорни наследник постаје титулар само једне наследне наде. Ипак, наведени су и анализирани и изузеци од овог правила, који постоје када закључени уговор о наслеђивању има теретну правну природу и када је ограничење располагања предметом уговора утврђено самим уговором о наслеђивању. Такође, објектом уговора не може да се располаже добротиним правним пословима, а презентовано је и решење *common law*.

Анализа правних дејстава уговорног наслеђивања приведена је крају разматрањем уговора о наслеђивању у корист трећих лица, презентовањем института слободне четвртине који постоји у аустријском праву и указивањем на решења у упоредном праву према којима уговором о наслеђивању не могу да буду повређена права нужних наследника.

Деветом поглављу своје докторске дисертације, која се састоји из пет целина, кандидат је дао назив „**Престанак уговорног наслеђивања**“. Он је најпре анализирао случај споразумног, а онда и једностраног раскида уговора о наслеђивању од стране уговорног оставиоца, као и форму у којој је могуће реализовати право на раскид. Показано је да је у немачком, швајцарском и француском праву могућ једностран раскид, односно одустанак од уговора о наслеђивању, из скоро истих разлога. То су одустанак гарантован законом, овлашћење на одустанак придржајем права на одустанак, одустанак због неизвршења обавезе уговорног наследника, одустанак због могућности ексхередације и опозив уговора о наслеђивању из разлога из којих је могуће опозвати и уговор о поклону. Значај ове анализе је у томе што је њоме кандидат релативизовао готово унисону критику уговорног наслеђивања, која се односи на немогућност његовог једностраног раскида од стране уговорног оставиоца. Кандидат је у овом делу направио јасну разлику у правној природи између једностраног раскида облигационоправних уговора и једностраног одустанка од уговора о наслеђивању, посебно на примеру једностраног одустанка због неизвршења обавезе уговорног наследника, наводећи у том погледу различите приступе немачког и швајцарског законодавца.

У овом поглављу је посебна пажња поклоњена и случајевима апсолутне и релативне ништавости уговора о наслеђивању у упоредним законодавствима и правној пракси. При томе је направљена разлика између ситуација када је апсолутно ништав уговор у целини и када су апсолутно ништаве само неке његове одредбе. Међу узроцима који воде рушљивости овог уговора, анализирани су мане воље, лезија и повреда права на нужни део, а указано је и на дилему да ли одсуство законом прописане форме доводи до рушљивости или апсолутне ништавости уговора о наслеђивању.

Десето поглавље докторске дисертације кандидата Милоша Станковића носи назив „Уговорно наслеђивање – *pro et contra*“. Значај расправе у овом поглављу постоји како на општем плану, тј. у смислу истицања аргументованог предлога Комисији за израду Преднацрта Грађанског законика Републике Србије за прихватање решења о потреби реafirмације уговора о наслеђивању у српском праву, тако и на појединачном плану, у погледу својеврсног водича сваком лицу приликом евентуалног опредељивања у будућности да ли да закључи овај уговор или да то не учини. Указивањем на предности и мане сваког појединачног аргумента, кандидат је кроз цело поглавље водио дискусију о врлинама и манама уговора за случај смрти.

У корист уговорног наслеђивања наведени су и образложени следећи аргументи: да овај институт представља афирмацију начела аутономије воље, да је то правни инструмент који доприноси планирању распореда заоставштине, да се њиме може побољшати наследноправни положај оставиоцевог супружника, да доприноси правној сигурности и извесности у поретку сукцесије и да представља средство економске и социјалне политике. Са друге стране, полемисано је и са аргументима против уговорног наслеђивања: да је супротан јавном поретку и добрим обичајима, да је његов предмет неодређен, да његова неопозивост представља ограничење аутономије воље и сходно томе ограничење слободе завештања, да води несигурности правног положаја уговорног наследника, да погоршава животни и правни положај уговорног наследника и води могућности недопуштеног утицаја на његову вољу од стране трећих лица, да компликује односе у наследничкој заједници и генерише конфликте између наследника и да представља реликт феудалног права.

Једанаесто поглавље дисертације, које је кандидат назвао „Уговорно наслеђивање према Преднацрту грађанског законика Републике Србије“, састоји се из седам делова. Његов значај је у томе што у њему кандидат све оно што је у претходном делу истраживања презентовао о уговорном наслеђивању *in abstracto*, на овом месту конкретизује на модел уговора о наслеђивању који је предложен у Преднацрту грађанског законика Републике Србије. Он је полазећи од чланова четврте књиге Преднацрта посвећених овом институту и позитивноправних норми српског права чија је сходна примена по његовом мишљењу могућа на уговор о наслеђивању у нашем праву, анализирао појам, врсте и правну природу, круг субјеката, предмет, каузу и форму уговора о наслеђивању, његова правна дејства и случајеве када уговор престаје. Анализиране су предложене алтернативе у тексту Преднацрта и истакнути су доктринарни и практични аргументи због којих се кандидат определио за решење којим би у будућем српском праву била дата предност уговору о наслеђивању који закључују супружници у односу на уговор о доживотном издржавању закључен између истих субјеката.

Дванаесто поглавље представља **Закључак** кандидатовог рада. У њему је изнешена кратка и завршна рекапитулација резултата до којих се дошло у истраживању и

дефинисан је предлог како би требало уредити уговорно наслеђивање у српском праву. Он се ослања на решење које је формулисала Комисија за израду Грађанског законика Републике Србије, али садржи и извесне сугестије које би могле да допринесу његовом детаљнијем и потпунијем регулисању. Оне се огледају у предлогу да се Комисија определи за модификовани романски модел уговорног наслеђивања, али и да изричито предвиди могућност закључења реципрочних и теретних уговора о наслеђивању и изврши неопходне допуне, посебно у смислу могућности раскида и поништења уговора о наслеђивању. Изнети су и аргументи у корист извесних номотехничких модификација у тексту Преднацрта, нужности опредељивања за алтернативу која не предвиђа обавезу потомака уговорних страна да се сагласе са закљученим уговором и потребе да се измени концепција према којој имовина која представља предмет уговора не улази у састав заоставштине, те да се из њене вредности не могу намирити нужни наследници.

V Коришћена методологија

Имајући у виду сложеност и домашај предложене теме дисертације, кандидат Милош Станковић је при њеној изради синтетички користио већи број метода, и то: правнодогматски, нормативни, анализу садржаја (судске праксе), упоредно-правни, типолошки и историјско-правни.

Пошто је наследно право грађанскоправна научна дисциплина, а примарни задатак кандидатовог истраживања је била научна обрада уговорног наслеђивања, у раду је највише коришћен правнодогматски метод. Он је кандидату омогућио да изврши синтезу постојећих знања, критички је сагледа и предложи нове теоријске моделе и поделе уговора о наслеђивању, да анализира однос уговора о наслеђивању и овом институту сродних установа кроз поређење њихових сличности и разлика, да изгради појам и структуру уговорног наслеђивања, услове за настанак, правна дејства и случајеве престанка контрактуалног наслеђивања, да анализира аргументе домаћих и страних аутора за и против уговорног наслеђивања и да најзад предложи модел уговора о наслеђивању у будућем српском праву.

Како је наследно право и позитивноправна научна дисциплина, у изради докторске дисертације су коришћени и нормативни метод и анализа садржаја (судске праксе). Нормативни метод је послужио да се анализом формулисаног предлога уговора о наслеђивању из Преднацрта грађанског законика Републике Србије и начина на који је овај институт нормиран у упоредном праву истакну предлози у погледу измена и допуна модела уговора о наслеђивању који је предложила комисија за израду Преднацрта грађанског законика. Анализа судске праксе је кандидату омогућила да испита „живот“ уговора о наслеђивању у упоредноправној пракси и позитивна и негативна искуства која отуда проистичу, а која могу да буду од користи и за изградњу ове правне установе у домаћем праву.

Иако је због укореењености ове гране права и њених института у народним обичајима, традицији и култури ниво хармонизације и унификације установа мањи у наследном праву него у осталим гранама права, коришћење упоредноправног метода је било значајно јер уговор о наслеђивању и даље не представља наш позитивноправни

институт. Овај метод је кандидату послужио да кроз анализу законодавних решења и судске праксе у најзначајнијим европским правним породицама (романској, германској, нордијској и *common law*), заузме став не само о оправданости поновног увођења уговора о наслеђивању у српско право, већ и о начину на који би га требало нормирати. При томе је посебна пажња у оквиру упоредноправног метода поклоњена тзв. типолошком методу. За разлику од правно-догматског метода, који је коришћен за апстрактну анализу норме, типолошки метод је послужио да се њиме истражи функција уговорног наслеђивања у правном и друштвеном поретку, односно да се покаже на који начин овај институт испуњава свој циљ и како доприноси проналажењу „типичних решења“ која су заједничка за већи број правних система и која доприносе уједначавању права на ширем правном простору. Кандидат је типолошки метод користио преваходно при разврставању различитих модела уговора о наслеђивању и установљењу нове поделе правних система на основу места које дају овом контракту, да би на основу функције коју овај институт има у различитим правним порецима дефинисао како општи модел уговора о наслеђивању, тако и његов модел који најбоље одговара потребама српског правног поретка. Такође, овај метод му је послужио за разврставање самог уговора о наслеђивању на основу различитих критеријума, чиме је поред хоризонталног дат и вертикални пресек овог института и употпуњен спектар правно-политичких циљева који се њиме могу остварити.

Кандидат је користио и историјско-правни метод да би анализом генезе уговорног наслеђивања објаснио узроке и разлоге због којих уговорно именоване наследника има одговарајући облик у савременом праву и да би антиципирао будуће тенденције у његовом развоју. Међутим, он му је послужио и да одбрани постављени предмет истраживања, тј. да аргументује да уговор о наслеђивању као институт представља само једну историјску фазу у развоју уговорног наслеђивања, док уговорно наслеђивање подразумева процес који је претходио уговору о наслеђивању и који је наставио са развојем и након достигнутог нивоа на коме се испољио као уговор о наслеђивању.

VI Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидата *Милоша Станковића* под насловом „*Уговорно наслеђивање између супружника*“ представља оригиналан и самосталан научни рад, темељну и вишеслојну студију једне веома важне, а у нас до сада готово занемарене области наследног права, коју је он детаљно расветлио са више аспеката.

Пре свега, кандидат је на доктринарном плану институт уговора о наслеђивању поставио на другачијим, ширим основама него што је то до сада био случај. У односу на досадашња истраживања он је отишао корак даље, јер се није фокусирао на истраживање уговора о наслеђивању какав постоји у једној или две породице права, већ је конструишући појам и правну природу уговорног наслеђивања успео да обухвати заједничке елементе и формулише заједничку основу највећег броја двостраних правних послова *mortis causa*, који за последицу имају располагање заоставштином, именоване наследника или уређивање имовинскоправног режима у браку за случај смрти. Градећи теоријски појам уговора о наслеђивању, који садржински одговара сублимираним искуствима у нормирању и примени уговорног именовања наследника у најзначајнијим европским правним породицама, кандидат је доказао да је идентичне или веома сличне

правне последице и циљеве који се остварују класичним уговором о наслеђивању (*Erbvertrag*), могуће реализовати и брачним уговором, поклоном будућих ствари и појединим уговорима из области компанијског права. Иако већ сама визура кроз коју је кандидат разматрао појам и правну природу уговорног наслеђивања, односно ширина овако учињеног научног захвата представља новину, оригиналан и значајан искорак у овој области наследног права, он је успео да продубљеним истраживањем, конструишући сасвим нову поделу правних система обзиром на место које дају уговорима о наслеђивању, да још један важан теоријски допринос у изучавању уговора о наслеђивању.

Иако је кандидат правник позитивиста, није споран ни његов допринос историјско-правној анализи уговорног наслеђивања. Он је у истраживању доказао своју научну самосталност, показујући да упркос доминантним гледиштима у литератури, убедљиво може да се аргументује да уговорно именоване наследника сеже до дубоко у прошлост, односно да његове корене не треба тражити у средњовековном праву, него још у правима Старог Истока. Избегавајући олаке аналогije и клонећи се анахронизама, он је успео да препозна једну историјско-правну константу, историјску вертикалу, и да сигурно и прецизно испрати еволуцију двостраних правних послова за случај смрти у којима се аутономија воље једног лица испољавала кроз овлашћење да се измени обичајни или законски редослед позивања на наслеђе, како у упоредној, тако и у српској правној традицији.

Развијајући потпуну нову и оригиналну идеју, да је уговорно наслеђивање у ширем смислу, односно, у облику наследноправног уговорног предвиђања допуштено и у српском праву, јер нису забрањене њему аналогне правне последице које производе поједини институти попут брачног уговора и споразума ортака о наслеђивању удела умрлог ортака, кандидат је, задржавајући се у оквирима свог предмета истраживања, на нови начин осветлио и друге области српског позитивног грађанског права.

Осим на научном, Милош Станковић је својим истраживањем остварио важан резултат и на практично-нормативном плану. Можда се најзначајнији допринос његове докторске дисертације огледа управо у прилогу кандидата научној и стручној расправи поводом предлога Комисије за израду Грађанског законика Републике Србије о потреби враћања уговора о наслеђивању у српски правни поредак. Методолошки исправно користећи претходно добијене закључке о појму, врстама, правној природи, условима за настанак, правним дејствима и начинима престанка уговора о наслеђивању, као и резултате дискусије за и против уговорног наслеђивања коју је пажљиво, промишљено, критички, са сопственим доприносом, ставовима и аргументацијом презентовао, кандидат је заузео јасан, прецизно образложен и правно-логички утемељен став о потреби реинтеграције уговора о наслеђивању у српски правни поредак. Међутим, значајно је истаћи да се кандидат није задржао на овој аргументацији, већ је полазећи од претходно добијених резултата у истраживању учинио и конкретне и детаљно образложене предлоге за делимичне измене текста Преднацрта и његову допуну са неколико нових чланова, што би могло бити од користи не само Комисији за израду Преднацрта грађанског законика, већ у будућности и правницима практичарима.

Најзад, сматрамо да је потребно да истакнемо да докторска дисертација кандидата Милоша Станковића представља значајан допринос српској цивилистици и рад који је написан изнад уобичајених стандарда. Не само да истраживање на тему за коју се кандидат определио представља прво дело монографског карактера на нашем језику и на

овим просторима, већ и широк круг питања која је он марљиво и методолошки исправно обрадио, обимна литература и велики број извора које је користио, богат упоредноправни приказ који је презентовао и прецизне смернице које је дао за развој уговорног наслеђивања у будућем српском праву, сведоче о темељности и високом квалитету спроведеног истраживања. Иако његов научни стил одликује разложност и прецизност, јасно видљива идеја коју доследно развија од почетка до краја истраживања, језик којим је рад написан је лак и пријатан за читање, што представља додатну врлину докторске дисертације Милоша Станковића. Све то указује да ће кандидат и у будућности бити кадар да даје користан допринос развоју науке грађанског права.

VII Закључак

На основу свега наведеног, Комисија, са посебним задовољством и чашћу, констатује да докторска дисертација кандидата Милоша Станковића под насловом: „Уговорно наслеђивање између супружника“ представља самостално и оригинално правнонаучно дело које, одговоривши на све постављене хипотезе и задовољивши највише потребне стандарде, испуњава услове да буде јавно брањено, те је стога слободна да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду упути

ПРЕДЛОГ

да прихвати позитивну оцену предметне докторске дисертације и одреди комисију за њену јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Сима Аврамовић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Оливер Антић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Слободан Панов, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Дејан Ђурђевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Наташа Стојановић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Нишу

На основу члана 24. и члана 135. став 7. Статута Правног факултета Универзитета у Београду, а у смислу одредаба члана 124. и 125. Статута Правног факултета Универзитета у Београду из 2002. године, Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду, на XXVII седници од 21. септембра 2015. године, донело је

О Д Л У К У

Члан 1.

Прихвата се извештај Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **МИЛОША СТАНКОВИЋА**, под насловом: "**Уговорно наслеђивање између супружника**" и одређује Комисија за одбрану, у саставу:

др Сима Аврамовић, редовни професор
др Оливер Антић, редовни професор
др Слободан Панов, редовни професор
др Наташа Стојановић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу.

Универзитет у Београду је 3. фебруара 2015. године, актом под 02-03 број: 61206-236/2-15, дао сагласност на предлог теме докторске дисертације.

Кандидат је објавио рад: „Правна природа афатомије“, Анали Правног факултета у Београду, бр. 1/2015, стр. 169-185.

Објављени рад квалификује кандидата за одбрану докторске дисертације.

Члан 2.

О извршењу ове одлуке стараће се Декан Правног факултета Универзитета у Београду.

04-број: _____

Београд

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА
Декан

Професор др Сима Аврамовић